

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körút 3.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre " 3.50
Negyedévre " 1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom: Zsidó küldöttségek a vallás- és közoktatásügyi miniszter előtt. — A debreczeni izr. hitközség üdvözlő felirata. Leopold Sándor, ker. elnök üdvözlő felirata. Az üdvözlő feliratokat küldött hitközségek névsora. — A velencei kalmár. Eredeti tanulmány. (Tárcaozikk, vége.) Irta: Hoffmann Mór. — Zsidó törzstisztek. — Nehány szó a kóser hus ügyében kiadott miniszteri rendelethez, Beledi Miksától. — Egy nemes férfi halála. — Szellemszikk a rabbinikus irodalomból. (94. sorozat.) Talmudistától. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetés.

Zsidó küldöttségek a vallás- és közoktatásügyi miniszternél.

Az országos iroda küldöttsége.

Az izraelita országos iroda Schweiger Márton elnök vezetése alatt f. hó 7-én tisztelgett Csáky Albin gróf, vallás és közoktatásügy miniszter urnál, ahol Schweiger Márton a minisztert a következő szavakkal üdvözölte:

Nagyméltóságú gróf, Miniszter ur!

Kegyelmes urunk!

Azon általános örömben, melyet Nagyméltóságod kineveztetése országszerte keltett, részt vesz a haza zsidósága is, mely Nagyméltóságod eddigi nyilvános szereplésében legtényesebb biztosítékot lát arra nézve, hogy hitfelekezetünk ügyét azon irányban méltóztatik intéztetni, mely felekezetünk és a hazaérdekeink léginkább megfelel.

Működésünkkel sikerült Nagyméltóságod megdicsőült elődének kegyét és megelégedését megnyernünk; törekvésünk a jövőben is oda fog irányulni, hogy sikerüljön kiérdemelnünk Excellenciád kegyes jóindulatát, melybe ezennel magunkat ajánlani bátorkodunk.

A miniszter nyájas és bátorító válaszában mindenképp előtt kijelentette, hogy *ő Trefort eszméinek tisztelője és törekedni fog, nemes előde által megkezdett művet a zsidó felekezeti ügyekre nézve is, tovább fejleszteni.* Áttérve aztán a reávaró súlyos feladatra, meleg szavakban biztosította a küldöttséget, hogy *a zsidó felekezeti ügy benne hő pártolóra talál.*

Schweiger ur erre előadván, hogy az országos rabbiképző intézet vezérlő bizottsága és tanári kara a fővárosi rabbikkal szintén tisztelegni óhajt, felkérte ő excellenciáját, méltóztatnék a küldöttség számára határidőt kitűzni; mire a miniszter kijelentette, hogy örülni fog, a küldöttséget csütörtökön, f. hó 11-én a déli órában fogadhatni.

Az orthodoxok küldöttsége.

Szerdán, f. hó 10-én délelőtt Reich Ignác, az orth. közvetítő bizottság elnöke, azon kéréssel járult

a kultuszminiszter elé: minthogy az ország különböző részeiről megérkeztek a rabbik, hogy ő excellenciáját üdvözljék, esedeznék, hogy a miniszter őket még az nap fogadná, mibe ő nmsga készséggel beléegyezett, és a küldöttséget déli 12 órakor fogadta.

A Reich Ignác vezetése alatt megjelent küldöttség a következő tagokból állott: Abauj-Szántóról: Lipschitz Lipot rabbi; Budapestről: Reich Ignác, titkára, Weisz Dániel és Kellner Gerson; Balassa Gyarmatról: Deutsch József rabbi és Weisz S. L.; Felső-Visóról: Günzler Sámuel rabbi; Kis-Várdáról: Grünwald Mózes rabbi és Reismann Hermann; Nagyváradról: Fuchs Mózes rabbi és Ullmann Izidor; Püspök-Ladányból: Rosenberg József rabbi; Rima-Szombatról: Singer S. L. rabbi; Szepes-Olaszról: Singer Peszach rabbi, a küldöttség szónokája; Székes-Fehérvárról: Müller Ede és Verbórol: Reich Jakab rabbi.

A küldöttség szónokája, Singer Peszach, Szepes Olaszi ősz rabbija a következő beszéddel üdvözölte a minisztert:

Nagyméltóságú gróf, Minister ur!

A hazai orth. zsidó hitfelekezet nevében jelenünk meg Nagyméltóságod kegyes színe előtt, üdv- és szerencsekívánatainkat kifejezni. Nagy megnyugtatásunkra szolgál, hogy legkegyelmesebb királyunk bizalma folytán Nagyméltóságod foglalta el a cultusministeri széket; minthogy Excellenciád fényes nevéhez nagy eszmék és elvek kapcsolódnak. Magasztos a cél és fonséges az eszme, mely Nagyméltóságod tevékenységét átszellemité. Nagyméltóságod fényes multja, magasztos jelleme, és igazi szabadelvűsége biztosítékul szolgál nekünk arra nézve, hogy hitfelekezetünk ügyét, mely az ember legszentebb érzelmeivel és sértetlen jogaival benső összefüggésben áll — megtartalmazni kegyes lesz. Isten áldja meg, Isten éltesse, Isten tartsa meg excellenciádat folséges királyunk trónjának rendithetetlen támaszára, szeretett hazánk javára, a nemzet örömére, az emberi élet legvégsőbb határáig! Éljen!

A miniszter köszönetet mondott, hogy meszsze vidékről hozzá fáradtak, hogy üdvözljék. Fényes az állás, melyre Ő felsége kegyelme

méltatta, de súlyos is; de azért hiszi, hogy a támogatás, melyet minden oldalról találni remél, megkönnyíti neki nehéz feladatát. *Elvárja, hogy a párt is, melyet a küldöttek képviselnek, segítségére lesz abban a törekvésben, hogy a pártok közti surlódásoknak véget vessen.* Ő támogatni fogja az orthodoxok törekvését is. (A miniszter az utolsó szöcskát hangsúlyozta) a mennyiben azok az állam érdekeivel összeütközésbe nem jönnek. Köszöni még egyszer a küldöttség megjelenését.

Singer rabbi erre bemutatta ő excellenciájának Reich Ignácot, a közvetítő bizottság elnökét, mire aztán ő (Reich) vette át a bemutató tisztét. A tagok egyenként be lettek mutatva, kezet azonban a miniszter csak Singer rabbival fogott. Ez utóbbit a miniszter különösen kegyelni látszik. „Örvendek“ szölt melegen, »hogy oly hamar ismét láthatom főtisztelendő urat; még csak néhány napja mult, hogy szerencsém volt otthon fogadni. (A rabbi ugyanis a miniszter elbucsuzása alkalmával főispáni állásától, szintén küldöttséggel jelent meg nála.) Az ősz rabbi erre felbátorodva, a következő kis beszédet improvisálta:

Nagyméltóságod kegyelmes szavai felbátorítanak arra, hogy a szentírás épen e heti szakaszáról citálva, megmondjam nmsgdnek, hogy excellenciádat ez állásra úgy küldötte az Örökkévaló, mint Ábrahámot, midőn így szölt hozzá: Hadd el országodat, szüleid házáat, és menj azon országba, melyet számodra kiszemeltem, hogy új működésed helyén dicsőségessé, áldásthozóvá tehesselek, és hogy az egész emberiség általad megáldassék. Fölséges urunk és királyunk legmagasabb kinevezése által is Nagyméltóságodat ezen cizmével szölitá meg. Hadd el születési- és lakhelyedet, eddigi működésed hatáskörét és foglald el azt az állást, melyet számodra kiszemeltem, hogy mint vallás- és közoktatásügyi miniszter dicsőségesen, áldásosan

az emberiség üdvére és hasznára működjél, és reméljük, hogy Nagyméltóságod az egész emberiség boldogítására működni is fog.

A miniszter kegyesen fogadta a rabbi újabb felszólalását és még egyszer szívélyesen kezet szoritott vele, mire a küldöttség éljenezve távozott.

Berzeviczy Albert, államtitkár, kinél a küldöttség aztán tisztelgett, szintén biztosította azt jóakaratótól,

A szeminárium küldöttsége.

Mint már vasárnap elhatározva lett, csütörtökön, f. hó 11-én az országos rabbiképző intézet vezérő bizottsága és tanári kara jelent meg az új kultusz-miniszter előtt. A küldöttség tagjai voltak: Dr. Bacher Vilmos rabbi, a szeminárium felső tanfolyamának tanára, Dr. Bánóczy József, szeminárium tanár és a tanítóképezde igazgatója, Bloch Mózes rabbi, az ősz talmudtanár és a szeminárium tanári kar elnöke, Bloch Henrik, szeminárium tanár, Bein Károly, szeminárium tanár, Deutsch Sámuel, a pesti izr. nagy hitközség alelnöke, Feuerstein A. S. kőbányai rabbi, Dr. Golderg Rafael, budai rabbi, Dr. Hirschler Ignác, királyi tanácsos, a főrendiház tagja, Dr. Kaufmann Dávid rabbi, a szeminárium felső tanfolyamának tanára, Dr. Kohn Sámuel, a pesti zsidó nagyhitközség rabbija, a küldöttség szó-noka. Dr. Klein Gyula, óbudai főrabbi, Schill Salamon, szeminárium tanár, Dr. Simon József, a felekezeti ügyek alőadója, és Schweiger Márton a vezérő bizottság és az orsz. izr. iroda elnöke, a küldöttség vezetője.

Dr. Kohn Samuel rabbinak a miniszterhez intézett üdvözlőbeszéde így hangzik:

TÁROZA.

A velencei kalmár.

(Shylock.)

— Eredeti tanulmány. —

(Vége.)

Hogy milyen volt ez a ház, az azon szavakban nyilatkozik melyeket leányához intéz, mikor ez arról értesíti őt, hogy nagy körmenete lesz a maszkoknak.

Mit, körmenet lesz? Figyelj Jessika,
Örizd az ajtot, s ha dobozni hallasz
S a sipnak hangja felhallszik tehozzád,
Ki ne nézz te az ablakon, hogy festett arcokat láss!
Tömd be a ház fülét, az ablakot,
S hiu böhóság hangja fel ne hasson
A tiszta házba.

A mi magyarul egyszerően annyit jelent: Magasabban áll házam erkölcsi tisztasága, mint a pénz. Jessika azonban, kinek fiatal, élvezetre vágyó lelke nem bírta elviselni az elzárkozottságot, nem fogadja szavát, s ez egy másik lényeges vonás Shylock trágikumában, a mely azonban neki dicséretére válik. Gyölöli az embereket, hiszen jót nem vett tőlük, bizalmatlan mindenki iránt, mert bizalmat csak bizalom szül; de nem bizalmatlan

leánya iránt; nem hiszi, hogy ez képes legyen őt megcsalni s könnyelműen elhagyni. Persze, hogy Shylock természetéhez fér, hogy akkor, mikor leánya miatt kitör belőle a fájdalom, kincsei után is hangzik a panasz, miket a leány magával vitt, s melyekre Lorenzónak oly nagy szüksége volt. S a mint az életben történni szokott, fájdalmát még ki is nevetik, az utcai suhancok ujjal mutatnak reá. S ekkor mondja legnagyobb kétségbeesésében azokat a jellemző szavakat, melyek tulajdonképen az egész színmű tengélyét képezik. Ezek fölött suhan el a kritika, pedig Shylock a jogállamban itt jut teljes védtelenségének tudatára. De a színeket, melyekkel a zsidó fest, nem szenvedélyétől kölcsönzi, hanem a megsértett jögézet gondolatától, mely lehetetlenül töpreng. Az ilyen gondolat kínzó, s rendesen felébreszti a boszu vágyát, mely annál élénkebb lesz, mennél később elégithető ki: „Ha a zsidó a keresztényt megsérti — mondja Shylock abban a nevezetes jelenetben, — mi az ő alázatossága? Boszu! Ha a keresztény a zsidón igazságtalanságot követ el, mi legyen az ő türelme a keresztény példa szerint? No hát a boszu! A gonozságot, a melyre tanítottok engem, gyakorolni akarom?”

Az emberi szívnek tévedései kiszámíthatlanok. Ki bírná kimutatni azt a pillanatot melyben a szenvedett

Nagyméltóságú gróf, Miniszter Ur!

Kegyelmes urunk!

Az országos rabbiképző intézet vezérőrsége és tanári kara mély tisztelettel üdvözlök Nagyméltóságodat vallás és közoktatási ügyünk élén. A rabbiképző intézet a maga körében mind a kettőt szolgálja: a vallás meg a közoktatás ügyét; s azért bizalomteljesen ajánljuk Nagyméltóságod kegyébe s pártfogásába a magyar zsidóság főiskoláját s azon kulturérdekeket, melyeket képvisel.

Isten tartsa meg Nagyméltóságodat erőben és boldogságban és koronázza sikerrel működését, minden törekvését!

A miniszter ezen üdvözlésre így felelt!

Köszönöm szives megjelenésüket, mint a megtiszteltetés jelét; köszönem, hogy irányomban való bizalmuknak kifejezést adtak. Ismerem feladatom nehézségeit, de erősen hiszem, hogy a közreműködő tényezők támogatása mellett és ezek közé önöket is számítom, a várakozásoknak lehetőleg eleget tennem sikerülend. Legyenek meggyőződve, hogy legjobb indulattal viseltetem ügyeik és intézményeik iránt és azon leszek, hogy az állam érdekeinek megóvása mellett a felekezet jogköre és autonómiaja megállhasson. Fogadják újra köszönetemet!

A küldöttség vezetője erre bemutatta a miniszternek a deputatio tagjait, kiket a miniszter szívesen üdvözölt és mindegyikkel kezet szorított.

A küldöttség ezután Berzeviczy Albert államtitkárnál tisztelgett, hol szintén Dr Kohn rabbi tartotta az üdvözlő beszédet, melyben megköszönte neki a szemináriummal szemben eddig tanusított jóakarátát és kikérte azt a jövőre nézve is.

Berzeviczy államtitkár megköszönve a megtiszteltetést, hangsúlyozta, hogy ő az orsz. rab-

sérelem fölötti keserű érzelem a kétségbeesés azon fokáig emelkedik, a honnan menekülés már nincs? Vagy számító kegyetlenségnek tudja-e be az ember azt a hidegséget, melylyel Shylock a törvényszéki jelenet alkalmával mindent visszautasít s csak ellenségének életét kéri? S itt már azok a szelidebb érzelmek is háttérbe szorulnak, az ő apai érzelmei, melyek előbb, habár röviden, de oly bensőleg nyilatkoztak; s mig amazokat furcsa előítéletből egészen elhallgatják bírálói, az olyan embernek mint Shylock ezeket az érzelmeket el is kell fojtani, mely oly veszteségre emlékeztetik, melyek csak növelik keserűségét.

Abból tehát, hogy azt mondja, mikor hallja, hogy leánya sok pénzt költ el Genuában:

Kivánnám, hogy leányom holtan terüljön el lábaim előtt, s az ékszerek fülében volnának!

nem lehet arra következtetni, hogy Shylock teljes hiányában volt a családi érzelmeknek.

Ezzel ellentétben áll az a lecke, a mit Shylock a törvényszék előtt a nemeseknek az emberi jogokról tart. Mintha azt mondaná nekik: Ti gyaláztok engem, mert közületek megtámadok egyet; azért, mert olyannak tartjátok, kinek jogai vannak? Hátha azt mondanám nektek: Minő jogtalanságot követtek el, midőn minden természeti jog ellenére rabszolgákat tartotok, kik azért állanak alan-

biképző intézetet fontos kulturális tényezőnek tartja e hazában, hogy még érdeklődéssel követi fejlődését és megígérte, hogy nemsokára felkeresi az intézetet, melyet meglátogatni kellemes kötelességének tart, s mi eddig csak azért nem történt — mint ezt az intézet két tisztelt támogatója előtt kijelentette — mert felhalmozott teendői ebben gátolták.

Schweiger Márton ezután bemutatta az egyes tagokat, kikkel az államtitkár szívélyesen kezet fogott.

Üdvözlő feliratok.

A debreczeni izraelita hitközség gróf Csáky Albin miniszter urhoz a következő üdvözlő feliratot intézte:

Nagyméltóságú miniszter ur!

Kegyelmes urunk!

A mély tisztelettel alulírott izraelita hitközség őszinte örömmel vett tudomást Nagyméltóságodnak vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterre történt legfelsőbb kineveztetéséről.

Azon nagy feladat tudatában, mely a hitfeleketekre hárul hazánkban, a hol az oktatásügy majdnem kizárólag kezökbe van letéve, nem tévesztettük szem elől kötelességünket és tőlünk kitelhetőleg igyekeztünk ifjuságunkat a haza hasznos polgáraivá nevelni.

Ha az eredmények országszerte a várakozásoknak teljesen meg nem feleltek, ugy ennek oka csak azon körülményben keresendő, hogy részben félreértés, részben félrevezetés a hazai zsidóság kebelében

tabb, mert megvettétek, mert rabszolgák, kiknek jogait az írott pergamens nem védi. Azt mondjátok nekem: Légy kegyelmes, bocsáss meg neki, hagyj fel kegyetlenségeddel! Hátha én ugyanezt nektek mondanám: Adjátok meg rabszolgáitoknak a szabadságot, az egyenlőségét! Nemde azt felelnétek erre: A rabszolgák a mienk. De nem ám a természeti jog alapján, hanem mivel megvettétek. Igényetek alapja tehát a pénz. Nos tehát, ugyanaz a jog vagy jogtalanság alapján enyém a font hus! Bizony a nemes törvényszék erre az okoskodásra nem tud káden-tiát, s a gyűlés szépen eloszlanék, ha — mint a vigjátékban szokás — a derék Portia meg nem jellennék jogtúdosnak öltözve. S a költő részéről inkább az akkori igazságszolgáltatás iránti gunynak tartom, midőn Portia olyan szívfacsaró beszédet tart a kegyelemről, mely nemcsak, hogy meg nem indíthatja Shylockot, de még boszuvágyóba teszi; rossz hely volt az a nemes törvényszék, hogy ott a kegyelemről szóljanak; a társaság, mely végig hallgatta, sem volt hozzávaló.

Persze, hogy Shylock keménysége végre is megjárja, mert az idegen jogtúdos (Portia) olyan feladatot szab eleje a font hus kivágásánál, a mire még ő sem vállalkozhatik. Erről az utolsóról a költő sem tarthatott sokat, Lancelotnak szájába adja azt, a mint erről velekedett: A

egyenetlenségeket szított, melyek következményeikben vallásos testületeinket létalapjukban megingatták. Nehány év óta azonban az administratio oly üdvös fordulatot vett, hogy a felső helyen tett intézkedések segítségével hitközségeink viszonyai s anyagi ereje mindinkább megszilárdulnak és oly örvendetes fejlődésnek indulnak, hogy bizton reméljük, miszerint Nagyméltóságod bölcs vezérlete mellett a megkezdett ösvényen tovább haladva lehetségessé válik majd, intézményeiket oly tökélyre juttatni, mint ezt egyrészt a hitfelekezet méltósága, másrészt pedig a haza közművelődési érdekei megkívánják.

Nagyméltóságod országSZerte méltatott államférfiúi bölcsessége bizalommal tölt el bennünket hitügyünknek további fejlődése iránt; igazi érzelmeink kifolyását képezi ennél fogva, midőn Nagyméltóságodat a legmelegebben üdvözljük azon magas polczon, hová a királyi kegy az ország osztatlan öröme mellett Excellenciádat emelni kegyeskedett és hol Nagyméltóságodnak a haza szolgálatában kifejtendő tevékenysége bizonyára maradandó becsü s a magyar közművelődést, valamint a vallásfelekezetek üdvét előmozdító eredményekre fog vezetni. Isten áldása legyen Excellenciáddal és működésén!

Kik is kitűnő tisztelettel vagyunk stb.

Leopold Sándor, izraelita községkerületi elnöknek üdvözlő felirata az új miniszterhez a következőképen hangzik:

Nagyméltóságú gróf, miniszter ur!

Kegyelmes urunk!

Felséges urunk és királyunk legmagasb elhatározása, melylyel Nagyméltóságodat m. kir. vallás- és

téritők ártnak a közönséges embernek. Eddig a disznók olcsók voltak, nemsokára egy szelet szalonnát sem lehet majd drága pénzen kapni." Most már erre nézve nem szükséges, hogy bárki is kikeresztelkedjék.

Már most levonhatjuk a mondottakból a következtetést. Tekintsük a dolgot úgy, a mint azt Shakespeare-nél találtuk. De kutassuk minő csel lebegett a költő szemei előtt, minő alapeszmét akart a Velencei Kalmárban érvényre juttotni? Igazuk van-e a azoknak a kik Shylockot a zsidó fanatizmus personificatiójának tartják, s azt akarják elhíttetni, hogy Shakespeare ilyet akart Shylockban bemutatni? Nincs igazuk; mert akkor a költőnek sem volna igaza; hiszen ily elvetemült ember vigjáték személye nem lehet, habár a bonyolódás, fejlődés vigjátékra vall. Igazuk van-e azoknak kik azt mondják, hogy Shylock elvetemültsége mellett kinevetni való boldond? Nem, nincs igazuk, mert Shylock beszéde gyakran imponáló ereje által a heroismus fokát éri el. Mert daczára azon vonásoknak, melyek az alakban elég elijesztők, vannak Shylockban vonások, melyek erkölcsös érzetre, emberségre, intelligentiára vallanak; melyek mutatják, hogy eddig a tökéletes romlottságig csak a legirtózatosabb lelki kinzások által hozható.

De mi volt tehát a költőnek célja?

közoktatási miniszterre kinevezni méltóztatott, őszinte örömmel tölté el a tizedik izr. községkerület mély tisztelettel alulírott elnökségét. — Nagyméltóságod eddigi nyilvános működése és honszerte ismert egész fényes multja, csakis magasztos gondolkodása és államférfiúi bölcseségéről tesznek tanuságot. — Figyelmünket nem kerülte el ama nemes és férfias fellépése és benső meggyőződés szülte erély, melylyel a zsidó-keresztény házassági törvényjavaslat mellett szikra szállni méltóztatott. Ezen egyetlen tény, inkább mint bár mi, hirdeti Nagyméltóságod igazi szabadelvűségét! — Izrael gyermekei pedig mindenkoron üdvüket a szerint várták és lelték, a mint a sorsuk fölött döntő tényezők szabadelvű eszméktől voltak áthatva, vagy nem. Ezt igazolja népünk többbezedévi történelme, ezt igazolja különösen ama nemes hálaérzet, ama szent kegyelet, melylyel a hazai zsidóság Magyarország boldogemlékü első cultusminisztere iránt viseltetni meg nem szünend soha!

Midőn tehát Nagyméltóságodat ezen új magas állásában őszinte tisztelettel üdvözljük és teljes bizalmunknak kifejezést adunk, kérjük a Mindenhatót: Tartsa meg Nagyméltóságodat a legjobb egészségben; kísérje Nagyméltóságodat lépten-nyomon, hogy a haza javára irányzott törekvéseit siker koronázza és a legkésőbb nemzedékek áldva emlékezzenek vissza Nagyméltóságod működésére.

Ama nagy veszteség fölött, mely hazánkat Nagyméltóságod Istenben boldogult közvetlen elődének elhunytá által érte, vigaszt im az irás szavaiból meritünk: „És fölkelt a nap, és lenyugodott a nap, és ki helyébe lép, ott sugárzik ő.“

Kik is mély tisztelettel vagyunk stb.

Arra igen szépen felel meg a legkiválóbb jogtudósok egyike, Jhering, a ki egyik nagybecsű jogtudományi munkájában ezeket írja: „Shylock adóslevele semmis volt, mert erkölcstelen, de ha a törvény érvényesnek nyilvánította, Portia ítélete nyomorult csselfogás volt. A római törvény értelmében a hitelező fizetni nem képes adósát darabokra szabadalhatta, a nélkül hogy az kevesebb vagy több hátrányára lett volna.“

Shylock hatalmas tragicuma abban fekszik, hogy Shylock a középkori zsidó, hisz a jogban t. i. hogy ő magát a törvényt szemben ép oly jónak tartja, mint a keresztény, s hogy azután reá zudul a katasztrópha, mely tudatára hozza, hogy ő nem egyéb mint középkori zsidó, kinek jogot akkor szolgáltatnak, mikor megcsalják.“

Hozzátehetjük, hogy az e fölötti fájdalmat akarta a költő feltüntetni a lélektani momentumok fokozatos jellemzésével. Még a színészek is eltérnek a költő valódi fel-fogasától, és karrikaturát csinálnak belőle a karzat mulattatására, a költői mű rovására.

Belép a szinpadra egy rőthaju, öreges, összetöpörödött ronda ruhájú zsidó, görcsösen támaszkodva botjára s beszélve orrán keresztül, s ez a színész el akarja hitetni a nézővel, hogy az eredeti Shylock ebben a szánalomra

Üdvözlő feliratokat küldtek még: a holicai, losoncai, bellatinczi, tápió-szelei, Zalaegerszegi, gödöllői, temesvári, csongrádi, kurticsi, zala-szentgróti, bajai, csurgói, kisujszállási, brassói, alsó lendvai, sajkazinczi, félegyházai, körmendi, pécskai, battonyai, breznóbányai, turóc-szentmártoni, szalonaki, nagykanizsai, sziráki, szászvárosi, privigyei, színándi, moholi, mezőberényi, szombathelyi, poprádi, rajeczi, mosonyi, sümegi, nyirbátori, nagy-kikindai, zombori, turdossini, szegzárti, orosházi, pozsonyi congressusi, egri statusquoante, nagy-bittsei, mágoctsi, kassai, ó-beszterczi, békés-gyulai, kaposvári, kalocsai, szentendrei, liptó-szentmiklósi, ujkécskei, vágbesztercei, zalalövői, tiszaföldvári, ádándi, lugosi, tiszolczi t.-becsei, facseti, aradi, békés-csabai, szolnoki, baáni, török-szentmiklósi, csáktornyai, pacsai, várpalotai, nagyváradi congressusi, hevesi, zólyomi, fogarasi, szakolczai, buttyini, kolozsvári congressusi, verbászi, bonyhádi, alistáli, báttaszéki, pécsváradi, lévai, bácsföldvári, németujvári, kisczelli, bécskei, esztergomi, nyéki, buziási, kapuvári, szent-gothárdi, nagy-vázsonyi, csepregi, beszterczebányai s a szentesi izraelita hitközségek, melyek mindannyian gróf Csáky Albin miniszter ur ő nagyméltósága államférfiúi bölcsességébe helyezett határtalan bizalmuknak adnak kifejezést.

Ismerve a rendkívüli lelkesedést, melyet gróf Csáky miniszter ur kineveztetése országszerte keltett, azt hisszük, hogy a fentközölt névsorral az üdvözlő hitközségek névsora még kimerítve, illetőleg befejezve nem lesz.

méltó alakban mondhatta azokat az erőteljes szavakat, melyeknek keserősége a velőkig hat; a művelt hallgató hihetetlennek tartja ez ellentétet és hamisnak az interpretációt. Vagy képzeljék csak önök a következő szavakat ugyan orron keresztül huzva:

„Zsidó vagyok. Nincs a zsidónak szeme? Nincsenek a zsidónak kezei, érzékei, hajlamai, szenvedélye? Nem ugyanazon táplálékka táplálkozik, nem s'rtik meg ugyanazon fegyverek? Nincsen kitéve ugyanazon betegségeknek s nem gyógyittatik ugyanazon szerek által? Nincs hidege télen, nincs melege nyáron, ép úgy mint a kereszténynek? Ha ti megszurtok bennünket, nem vérezünk? Ha megmérgezték bennünket, nem halunk meg? S ha megsértek bennünket, ne boszuljuk meg magunkat? Ha minden másban hasonlók vagyunk hozzátok, ebben is azok vagyunk!”

Pedig a költői feldolgozás örök időkre igaz és megragadó, megindító maradt, habár a ferde és előitéletes felfogás homálya borítja évszázadokon át. Ez a homály azonban oszlani fog majd, s az emberiség géniusa felémeli ismét ragyogó fáklyáját, s a költő műve csak emléke lesz egy nagy szellemnek és egy kis lelkü előitéletnek.

Hoffmann Mór.

Zsidó törzstisztek.

A „Pester Lloyd“ Beer Adolfnak, az egyetlen zsidó ezredes az osztrák-magyar hadseregben, — halála alkalmával azt a hirt közölte, hogy Franciaországban szintén vannak zsidó ezredesek pl. Cerfbeer stb. mire a nevezett lap egy munkatársa a következő, fölötté érdekes adatokat tette közzé, melyeket a „Pester Lloyd“ után a következőkben reprodukálunk.

Nincs nagyobb európai hadsereg, melyben zsidó vallású tiszt az ezredesi rangot ritkábban vagy gyakrabban el ne érték volna jelen századunkban. Kivételt képeznek azon államok, hol, mint Spanyolországban és Svédországban, zsidók alig vannak. A kisebb államok közül is csak az újabb keleti államok, mint Szerbia, Románia, Bulgária képeznek kivételt. Nemcsak ezredesek, de tábornokok is szép számmal vannak, kik őseik hitét követik, s itt első sorban a francia hadsereg említendő, melynek állományában nem kevesebb, mint hat zsidóvallású tábornok van; ezek között két hadosztály-tábornok. Ez Franciaországban a főtáborszernagyi tiszt után, melyet három tábornok végez, a katonaságnál a legmagasabb rang, melyet elérni lehet. A hat tábornok: Sé Lipót (rég, kipróbált fővezér, a 20-ik hadosztály parancsnoka) és Lambert Aimé, nagy tiszteletben álló katonai tekintély, néhány év előtt Páris térparancsnoka, a tunisi francia hadsereg főparancsnoka. Mindketten hadosztály tábornokok. Aztán a következő lovassági tábornokok: Lévy (a tüzérségnél), Brisac Justin (lovassági tábornok, az 1870—71-iki német-francia háború alkalmával több ízben lőn kitüntetve) és Abraham Bernard tábornok. Ez utóbbi a legfitalabb tábornok. Cerfbeer ezredesen kívül a francia hadsereg legalább egy tucat zsidót számlált, jelenleg is nyolcat. Ezek közül csak néhányat említünk fel, és pedig a nemrég elhunyt Samuel Ágost Ábrahámot, kit királyunk 1880-ban a vaskoronarend másodosztályával tüntetett ki, Moch tüzérségi ezredest, Salvador, Cahen és Blum ezredeseket. A belga hadseregben az első zsidó tábornok ez évben lőn kinevezve, névszerint Fix, épúgy az olasz hadseregben néhány év előtt Ottolenghi Guiseppe. Az utóbbi hadseregben ezen kívül még öt ezredes van, ezek között Rovighi Cezár, gyalogsági ezredes, a katonai főakadémia tanára, továbbá Arton Leo, és mások. Ismeretes, hogy Guastalla Enrico ezredes (későbbi képviselő az olasz parlamentben) a marsalai ezerhősök egyike, mily jelentékeny szerepet játszott Garibaldi szabadságharczaiban, mint annak segédtisztje. Az angol hadsereg már a múlt században bírt zsidó ezredessel Franc Colonel (Canada) személyében, ki később mint Washington segédtisztje, működött. Montefiore hasonnevű rokona jelenleg a londoni hadosztálynál működik mint ezredes, szintúgy Goldsmith. Sőt Oroszországban is elérte a tábornoki rangot Medem, jelenleg Kiewben főtörzsorvos. Dániában az 1885-ben elhunyt Salamon Noah

dr. mint hadtest orvos nemcsak, hogy tábornoki ranggal bírt, de mint az egész dán hadsereg első főorvosa működött. A porosz hadsereg aktív törzstisztjei közül Burg Manó porosz kir. tüzérségi őrnagy volt az első zsidó az aktív porosz hadseregben, ki vállalását nem hagyta el. Ezt különösen kiemeljük, hogy megdöntsük ama téves hitet, mintha az aktív porosz hadseregben még zsidó hadnagy se lett volna. Burg őrnagy, egy nagyon vallásos zsidó, ki bátorsága következtében már a napoleoni hadjárat alkalmával second-hadnagy lón, a berlini zsidó hitközségnél előjárói tisztet viselt. A vitéz tüzértiszt 1854-ben, mint a cholera egyik első áldozata hunyt el, és a berlini zsidó temetőben nyugszik. A bajor királyi hadseregben a szintén elhunyt Frank őrnagy említendő. Mellesleg megemlítjük, hogy Obermayer augsburgi osztrák-magyar consul és bankár katonai ügyessége folytán a bajor honvédségnél őrnagyi rangra emelkedett. Katonai tanácskozmányokon gyakran lett Bajorország képviselőjével megbizva. A számos zsidó katonai orvosról, kik Poroszországban, Bajorországban stb, törzstiszti ranggal bírnak, nem akarunk szólni, sem azokról, kik az 1860—64-iki rabszolgaemancipáció háborúban az unió hadseregben a déli államok ellen harcoltak, mint tábornokok, mint Alexander, Salomon stb. Az angol, holland és amerikai tengerészetnél is számos zsidó magasrangú tisztet találunk. Levi Una „Commodore of the Navy of the United States“ tisztet viselt és Marchena tábornok, szintén zsidó, egy ideig, St-Domingo hőztársaság hadügyministere volt. S hogy megczáfoljuk a magyar lapok ama állítását, hogy a most elhunyt Beer az egyedüli ezredes volt hadseregünkben, felemliljük, hogy Weisz Márkusz már körülbelül 15 év előtt hunyt el mint őrnagy Zágrábban, hol a zsidó temetőben nyugszik, s hogy Vencze buzgó térparancsnoka, Pinsker Adolf őrnagy, szintén zsidó maradt, sőt, hogy a cs. és kir. tengerészetnél az ősei hiténél megmaradt Funk Móricz lovag (ki már 1871-ben érdemei elismeréséül a Lipótrenddel lón kitüntetve, s jelenleg nyugdíjazva él Triestben) sorhajó parancsnokságig vitte. Beer ezredes tehát sehogysem volt az első zsidó ezredes hadseregünkben. Vajon Oesterreicher Tóbiás lovag, ellen-tengernagy (Triest) és Herzfeld lovag sorhajóparancsnok hivei maradtak-e a zsidó vallásnak, előttem ismeretlen. De bezárom soraimat, bár még néhány érdekes dolgot sorolhatnék fel, ámbar említés nélkül nem hagyhatom, hogy közös hadseregünk zsidó tábornokkal is bír, habár csak az orvosi karban. Ez Waldstein Mihály cs. és kir. vezértörzsorvos. Ő tudomásunk szerint, az első zsidó az osztrák-magyar hadseregben, aki a tábornoki ranggal lón felruházva. Ismeretes dolog, hogy már több zsidó vallású első osztályú főorvos volt a közös hadseregnek. Megemlítem Derblich Farkas drt., Heumann Konstantin drt, és a Budapesten múlt éven elhunyt Böhm Jakab drt. A magyar kir. honvédségnél a viszonyok a zsidó vallású

tisztekre nézve kedvezőtlenebbeknek látszanak. Rézszezméről legalább a kombattáns állományban még alezredest sem ismerek. Annál érdekesebb volna Dannenberg, volt 48-as „tábornok“-ról közelebbi adatokat gyűjteni, mert ő állítólag szintén zsidó volt s rokonai még most is Budapesten élnek. Hogy számos zsidó származású hadvezér volt és van a közös hadseregben, az ismeretes és csak Joelson báró, Friedbergi Salamon, Klumbergi Pollák, turnforti Tiller, Henrikstein, Singer, Isaacson altábornagyok s a mostani chehországi helytartó, Krausz táborszernagy nevét említjük.

Néhány szó

a kóser hus ügyében kiadott miniszteri rendelethez.

Az orsz. iroda iniciatívájára kiadott szeptemberi rendelete a vallás és közokt. ügyi miniszteriumnak méltón sorakozik a juniusi mellé. Ez a további szakadás meggátlása által alapot akar vetni a zsidóságnak immáron égetően szükséges egységes szervezkedéséhez, amaz pedig serényen folytatja a megkezdett munkálatokat és törekszik a hitközség egyik sarkalatos jogát, a kóser hus monopoliumát, biztosítani. Bármily különmeműnek látszik is a két rendelet, mégis magán hordja az egy szempontból kiinduló következetesség bélyegét. Ugy, amint a juniusi gátot akar vetni a szellemi szakadás elé, úgy törekszik a szeptemberi az anyagi erő szétforgácsolásának elejét venni s ezáltal a hitk. erejét egységes megizmosodását tetemesen elősegíteni. A kóser hus elárúsíthatása a hitk. monopol joga, amihez valamely kifelé szító frakciónak, vagy a főnálló renddel meg nem barátkozó pártnak, amelynek tagjai esetleg könnyelműen és talán örömet hoznák veszélybe a hitk. jövedelmét, semmiféle köze nincs. — Van azonban eme rendeletnek egy más sokkal fontosabb tendenciája, és ez a lehetségessé tétele annak, hogy a közönség valódi kóser hust kapjon. Talán bizony van nem valódi kóser hus is? Ugy úgy, még pedig temérdek sok, különösen itt Pesten. Mint a gomba, oly sűrűn burjánznak itt azok a mézárszékek, ahol a közönség félrevezetésére a czimtablán héber betűkkel van felírva, hogy „דינרפלייש“ ennyi és ennyi krért kapható. Az az egyszerű gazdaasszony pedig jóhiszeműleg viszi el onnan, és kóser gyanánt főzi meg a chalof nem látta hust. Vannak azonban mézárszékek, ahol még sokkal külömb dolgokat művelnek; ugyanis kiírják, hogy kóser hus kapható, de mit csinál aztán az én mézárosom? Megy és lesaktoltat minden héten egy tulkot, amelyre tudvalevőleg a sakter ráteszi a pecsétet — feltéve ha a marha kóser lesz, — a

többet már csak úgy öleti le, mert kevesebbe kerül, azután arról az egy darabról sok mászáros szépen leveszi a pecsétet és ügyesen ráteszi az egymásután kimérés alá kerülő tulkokra. Ezt pedig bátran teheti, mert egy árva lélek se jön a székbe ellenőrizni. Miért is jöjjön, hiszen a mészáros zsidó? A keresztényhez, aki kóser hust akar mérni, küld a hitközség »masgiach«-ot, de zsidóhoz eddigelé fölöslegesnek tartotta, pedig ő közülük sokan szörnyü lelkiismeretlenséggel adnak el bármiféle hust kóser gyanánt. Némi-lyek még ama pecsétet sem rakják rá; egészen biztosnak érezvén magukat, hiszen senki sem háborítja őket. A vevők közül pedig, aki csak nagyon pontosan és szerfölötte szigoruan utána nem jár a dolognak még csak távolról sem sejdíti a hamis czégerrel takarozzó garázda eljárást. De hát, hogy is sejtse? Hiszen ki van írva, hogy kóser? Azt csak nem engedik, hogy kóser helyet . . . még csak gondolni sem mer rá. Pedig hát eddig engedték, illetőleg passziv magatartást tanusítottak az illetékes körök a mészárosok bármiméü eljárásával szemben, vagy pedig nem tudtak semmit mind e historiákról.

Szörnyüségés dolog, ha meggondolja az ember, hogy a fővárosban a nyolczvanezret meghaladja a zsidók száma és ezek közül nagyon sokan éveken keresztül, nagy részt önhibájukon kívül nem vezethettek zsidó konyhát. De mind ennek most már vége lesz. Az orsz. iroda ezen miniszteri rendelet kieszközlése által lehetségessé teszi a kóser hus élvezését, ami által az iroda nemcsak, hogy a zsidóság nagy részének a reputációját állította helyre, és nemcsak hogy a hitközségek tetemes jövedelmét biztosította egyszerismindenkorra, hanem igazi kidus hasemet végzett és ezáltal méltán számíthat az egész hazai zsidóság teljes és osztatlan elismerésére. Az orsz. iroda a zsidóság erős pajzsának, szilárd és megdönthetetlen mentsvárának bizonyult. Buzgó pártfogója ő, önzetlen istápolója és bátor előharczosa a zsidó érdekeknek. Bizvást megnyughatunk, mert ügyeink hivatott és jó kezek közt vannak és mert olyan két vezérférfi képvisel bennünket, akiknél avatottabbakat, ha keresve keresünk, sem találhatunk. Az iroda minden tekintetben megtette a magaét és egyáltalában egy cseppet sem kell törődnie oly brutális kifakadásokkal és oly botrányos támadásokkal, mint aminöket Reich Ignácznak a juniusi rendelet visszavonása érdekében a vallás és közokt. ügyi miniszteriumhoz intézett folyamodványa tartalmaz. Tudvalevőleg az a legszelidebb kifejezése, hogy a neologok hitehagyott eretnekek, akik tulajdonképen nem is tartoznak a zsidó vallás kebelébe. Ezen izgató daemagog szavai fölött csak vállat lehet vonni.

De térjünk vissza tárgyunkhoz.

Marad még némi kívánni való hátra itt Pesten a kóser hus ügyében. Ugyanis az egész, 10 szakaszból álló vágóhidon mindössze csak két sakter működik; az egyikre 6, a másikra 4 szakasz van bizva. A metszések dél előtt mennek végbe. Ennek a két szegény metszőnek korán reggeltől egész délig folyton kell metszeniök, egy pe'czre sem tehetik le a kést a kézről. Mi sem természetesb, mint — hogy az a két elcsigázott ember jóformán alig ér rá annyiszor és oly gondosan megvizsgálni a kést és az esetleges csorbát oly lelkiismeretesen kiköszörülni — nem is említve a tüdök fölfuvasát és gondos megvizsgálását — mint ahogyan az kívánatos.

Nagyon meglepő, hogy az a hitk., amely mindenféle vallásos, kulturális, jótékonyági és másféle czélokra oly nemes szivü bökezüséggel költekezik, ennek a két metszőnek nem ad semmiféle kiszabott fizetést, egyedül a minden darab után járó 50 krajczárból kapnak egy bizonyos százalékot a mészáros részéről, de csak akkor, ha a marha kóser lesz. Tehát nagyon természetes, hogy az a metsző — távol legyen tőlünk bármiméü gyanusításnak csak a legtávolabbi árnyéka is, akinek minden jövedelmét a kóser hus után járó illeték képezi, azt óhajtja, hogy minél több darab legyen kóser. Ellenőrzés pedig csak egyszer van hetenkint. Sapientsat.

Hogy tehát az irodának eléggé nem magasztalható törekvése ne válljék illuzóriussá itt Pesten, a legelső dolog az, hogy a 2 metsző helyett négyet alkalmazzon a hitközség, akiknek megszabott fizetésük legyen, jövedelmük pedig semmiféle összefüggésben ne legyen a lemetesztett, különösen pedig ne a kóser tulkok számával. Ha már rendet teremtünk a mészárszékben — mert ezentul minden kóser székben a hitk, állannó felügyelőt alkalmaz, és csakis az ilyen helyeken lesz szabad kiírni, hogy kóser hus kapható, — akkor tegyük azt annál inkább a vágóhidon, ahol az könnyebben vihető ki és sokkal nagyobb fontosságú.

Beledi Miksa,

Egy nemes férfiü halála.

Drága és tiszta élet szünt meg, gyászolva, áldva, szeretve és tisztelve mindenkitől, gyölölve senkitől. Rendkívüli jótékonyágáról, kimondhatatlan, kimerithetlen emberszeretetéről és rendithetetlen jámborságáról messzire menő hirben állott, földi zarándokolásának 89. évében elhunyt bezedéki Schwarcz Jakab koporsója volt az, hová ezren meg ezren siettek a tisztelet és kegyelet utolsó adóját leróni a környék vágy ötven talu lakója, zsidó épugy mint nemzsidó összeforrva egy fájdalomban, vezéreltetve egy érzet által. Benne a zsidóság egyik régi puritán típusát

adtuk át a földnek. Számtalan özvegy, kiknek támogatója volt, árvák, kiknek atyja volt, ügyefogyottak, a sors üldözöttjei, kiknek gyámoltója volt, ha nem is testileg, de szellemileg ott volt, hogy a hála könyveivel öntözze koporsóját annak, kinek nagy szíve befogadott mindenkit. Jótékonyágát hirdeti Baranya valamennyi hitközségében tett alapítványa, jámborságáról házában épített szép temploma tesz tanuságot, a tudomány iránti érzékéről pedig szólhat ezer meg ezer anyagi küzdelmekkel vivődő tanuló, kiknek támogatója volt. Kegyelettel örzi emlékét Baranya egész zsidósága, s nagyon is megérdemli, hogy e becses lap hasábjain megemlékezve temetéséről, adózunk nemes lelkének!

Bezedek falujában, hol, daczára nagy gazdagságának, szerényen lakott és élt, folyt le temetése szept. 27-én. Összegyűlt oda az egész környék keresztény lakossága, jelen volt 4 katolikus pap, kik hangosan zokogtak a rendkívüli ember koporsójánál és kik a halott tiszteletére égő gyertyákat tartottak kezükben. Valamennyi templom harangjai szólottak. Gyászbeszédben emlékezett meg róla koporsója felett 4 rabbi. Először a kerületi rabbi, tisz. Grünwald Jakab, Mohácsról tartott emelkedett szellemű gyászbeszédet, nagy vonásokban jellemezve egész életét és egész lényét. Azután a bajai rabbi tisz. Dr. Adler Lipót, ki e vidéken felnevelkedett és ki atyja elhalálozása után az elhunytban második atyjára talált, eszmedus fenkölt beszédben megható, könyfacsaró szavakban emlékezett meg róla. Azután szépen szólottak még felette a bonyhádi rabbi, tisz. Dr. Reich, kit községe odaküldött és tisz. Roth Áron, siklósi rabbi.

A koporsót az elhunyt 84 éves neje, kivel 66 évig élt boldog házasságban, 3 fia, kik közül a legfiatalab 50 éves, vejei (köztük a pécsi Wertheimer, Baranya egyik legtekintélyesebb zsidója) leányai és 30 unokája állta körül.

A gyásznéket felváltva majd a pécsi főkántor, Carmiol, majd a mohácsi kántor adta elő.

Ezrek elismerése és hálájának melege enyhet fog nyújtani neki a sirban is. Legyen áldott az emléke!

Jóvó sólóm, jonuach ál miskóvó hóléch n'chóchó.
Baja, 1888 október 1-én. *A. V.*

Szellemszikrák.

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.

Történt már, hogy egy szikra felgyújtott egy egész várost.

*

Sékel [zsidó pénzdarab] tévedt az üres lopóba. Hej, milyen zajt csap vele a lopó!

A sékelekkel teletömött zsák hangot sem ad magától.

*

Ha vizet öntöttél még téstádra, szaporítsd a lisztet is!

*

Boldog vagyok, hogy nem függök ellenségemtől; boldog vagyok, hogy nem függök barátomtól; és

boldog vagyok, hogy saját magamtól sem függök; hanem egyedül atyám, istenem intézi sorsomat.

*

Midőn a Mindenható megteremtette a vasat, remegés futotta végig az erdő fáit.

Mit remegtek? szólta az Örökkévaló; ha ti nyélre valót nem szolgáltok, a vas nektek mitsem érthet.

*

Nézd e vén lovat; tudod-e mivel van megrakodva? — fiatal csikók bőreivel. *)

*

Állandó meglepedés: tespedés.

*

Némely ember boldogságához nem hiányzik csak a tárgy, mely után vágyódhatnak.

*

Állandó boldogságot nem nyújt a már megszerzett dolog; csak a megszerzendő tartja fenn ruganyosságodat, munkakedvedet és vágyadat, a mi az emberi boldogság összegét teszi.

*

Izraelnek legfőbb ismertető jellemvonása — a jótékonyosság és a könyörület.

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **szept. végén** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 3. sz.

Naptár.

Vasárnap (1888 október hó 14) 5649 marchesvón hó (30 napos) 9., hétfő (első táánisz sáni) 10., kedd 11., szerda 12., csütörtök (táánisz chamisi) 13., péntek (szóf z'man kiddus l'vóno) 14., szombat 15. napja. Hetiszidra:

Vajéró.

*) Azaz, a beteges aggastyán túlélheti a deli ifjut. El ne bizakodjál hát, ha erős és fiatal vagy is.

H I R E K.

— **A pesti zsidó nagy hitközség előjárósága** a következő meghívót küldte szét: Van szerencsénk az éppen elkészült kis imaház (dohányutczai templomudvar) felavató első isteni tiszteleti gyűlékezésre, mely hétfőn f. hó 15-én d. u. 5 órakor az imaház helyiségében fog végbemenni — ezennel tisztelettel meghívni. Kiváló tisztelettel. Budapesten, 1888. október havában. A pesti izr. hitközség előjárósága. Wahrmann Mór, s. k. elnök.

A kis imaház létesítéséről lapunk még a nyár folyamán emlékezett meg. Az illető épület a templomudvarában áll és a felügyelő lakásául szolgált. Az előjáróság most csinos imaházzá (közel 100 ülőhellyel) alakította át, mely a jövőben hétköznapi téli imaházul fog szolgálni. Az új imaház szép poróchesze Wahrmann Mór, hitközségi elnök ajándéka, a bejárat fölé emelt, a tizparancsolatot tartalmazó márványkő Kohn Arnold, sirkóraktár tulajdonos adományát képezi.

— **A pesti orth. zsidó hitközség slőljáróságától** a következő sorokat vesszük:

Tekintetes szerkesztő ur!

Az „Egyenlőség“ mult heti számában hivatkozás történik alulirt hitközségre, mint a mely osztozik az ott kifejtett nézetekben az orthod. zsidó közvetítő bizottságot illetőleg. A mi Reich Ignác urat, az orthod. közvetítő bizottság elnökét illeti, majd védelmére kelhet működésének ő maga, ha szükségesnek véli. Mi alulirtak csak annak kijelentésére szoritkozunk, hogy hitközségünk mindig és most is, mint minden orth. zsidó hitközség e hazában igenis egy álláspontot foglal el a Reich Ignác ur elnöksége alatt álló orth. közvetítő bizottsággal.

Kiváló tisztelettel.

Budapest, 1888. okt. 10.

*a budapesti aut. orthod.
zsidó hitközség előjárósága.*

E nyilatkozatra az a megjegyzésünk, hogy a tisztelt előjáróság, ha a rekriminált cikket — melyet különben e lap szerkesztője irt — még egyszer elolvassa, találni fogja, hogy ott csakis Reich Ignác ur visszaéléseiről, üzelmeiről és egyéb viselt dolgairól van szó, melyek szégyenére és kárára válnak nemcsak az orthodoxiának, hanem a többi zsidó pártoknak is. E z t illetőleg hivatkozott a cikk a pesti orth. hitközség köreiből uralkodó nézetekre, erről azonban a nyilatkozat bölcsen hallgat. Hogy a pesti orth. hitközség nem áll a közvetítő bizottság álláspontján, azt dehogyan is állítottuk!

— **A lipótvárosi polgári leányiskola** történeti tanára szerkesztőségünkben megjelent és arra a kijelentésre kért fel bennünket, miszerint a róla lapunk mult számában közölt ama hír, mintha tanítványai előtt az esküről szóló előadása alkalmával a zsidókról gyalázó nyilatkozatot tett volna, nem felel meg a tényeknek. A mi bennünket illet, megelé-

gednénk e kijelentéssel, a mely — azt hisszük — elég biztosíték arra nézve, hogy a tanár a ur jövőben tartózkodni fog attól, hogy antiszemitizmust üzzön az iskolában; másképen áll azonban a dolog azon tisztelt férfiúval szemben, ki velünk ama hirt közölte, melyet az utolsó betűig fenntart és melyet kész a megindítandó vizsgálatnál be is bizonyítani. A tanár urnak dolga lesz majd, hogy az ellene emelt vád alul, mely különben a fennevezett iskola körében, de kivált a zsidó növendékek szülei közt általános megbotránykozás tárgyát képezi, — magát kimentse.

— **A bonyhádi orth. zsidó hitközség rabbija**, P o l l á k Mór, az ország orthodox rabbijai egyik legkiválóbbja, f. hó 8-án rövid betegség után, papi működésének 17. évében 44 éves korában községe nagy szomorúságára — meghalt. A megboldogult elismert talmudtekintély volt és Bonyhádon jelentékeny jesivát (60 bachurral) tartott fenn. Temetése, melynél megjelent a kongressusi hitközség is rabbijával, dr. Reichhal, roppant részvétel mellett folyt le. Az elhalálozott 80 éves atyja és két fia szivszaggató szavakban bucsuztak el az elhunyttól. Aztán gyászbeszédet mondtak R o s e n b e r g József, püspökladányi, Szófér Suszmann, paksi, Breuer Farkas, tabi, Goitein M. E. högyészi, L ő w N. sárbogárdi, Korn S. illoki orthodox rabbik és Steiner Pinchasz paksi rósbeszédin. A pesti orthodox hitközség, titkára, L ö f f l e r Simon által képviseltette magát. Az elhunyt rabbi özvegyéről és gyermekeiről a község nagylelkűen gondoskodott. A jesivát az elhalt rabbi atyja, ki ismert talmudtudós, fogja vezetni.

— **Bold. Spitzer Gerzson Julia**, kiről annak idején megirtuk, hogy 50,000 frtot hagyományozott jótékony célokra, 10,000 frt felosztását zsidó jótékony intézetek közt — mit szintén említettünk — a végrendelet végrehajtóira bizta. Ezek a lefolyt héten magukévá tették dr. Kohn Sámuel rabbi indítványát, ki a nevezett összeget a következőképen ajánlotta felosztani:

Izrael. siketnémák orsz. intézete	3000 frt.
(alapítvány)	
Pesti izr. hitközs. fiu-árvaháza, melynek a boldogult elnöknője volt	3000 frt.
(alapítvány)	
Orsz. izrael. ösztöndij-egyl.	2000 frt.
(kamatjai 1 évi ösztöndij)	
Pesti izrael. kézmű s földmívelési egyl. . .	1000 frt
»Ecz-Chájim« seminariumi segélyző egyl. .	500 „
Pesti izr. hitközs. nyugdíjintézete	500 „

— **1000 forintot** juttatott a Csángó Egyesületnek Bishitz Johanna urnő azon összegekből, miket Hirsch Móricz báró jótékony célokra rendelkezésére bocsájtott. A nevezett összeget a nemes hölgy Kammermayer polgármesternek, mint a Csángó Egyesület elnökének adta át.

— **A bözüdfalusi zsidó prozelita hitközség iskolája részére** a bécsi Alliance Dr. Kohn Sámuel, pesti rabbi ajánlatára 300 frntot küldött.

— **Uj magántanár a m. kir. egyetemen.** A vallás és közoktatásügyi miniszter Frank Ödön dr.-t, a közegészségtani tanszék első tanársegédét, az egyetemi tanács előterjesztésére egyetemi magántanárrá nevezte ki. Frank dr. a közegészségi szakirodalomban, fiatal kora daczára, már is jelentékeny és becses munkásságot fejtett ki. Alig van hét, hogy nevével valamely orvosi szaklapban ne találkozoznánk. Az „Orvosi Hetilap“, a „Természettudományi Közlöny“ s az „Egészség“ majdnem mindegyik száma közöl érdekes, szakszerű cikkeket Frank dr.-tól, ki az orvosi tudományoknak még bizonyára sok becses szolgálatot fog tenni.

— **Szatmárról** írják lapunknak, hogy Domahidy Ferencz főispán a f. hó 4-én Nagy-Károlyban tartott megyei őszi gyűlésen a Szatmárt a legjobb hirnévnek örvendő fiatal ügyvédet, dr. Csengeri Mayer Józsefet t. szolgabírónak nevezte ki.

— **Az orthodox küldöttség** tagjai közt alig volt — Reich Ignác elnök és egy-két tag kivételével — valaki, ki ne ismerné a talmudnak ama szentenciáját, mely szerint nem jobb a gyilkosnál az, ki embertársát nyilvánosan megszégyeníti, és hogy a ki ezt a bünt elköveti, elvesztette osztályrészét a jövő életben (Hambelen p'né chavéro borabim én ló chélek l'ólom habó. — Egy másik helyen . . . k'ilu hórgó; d'ózil szimka, v'oszi chivra). Es mégis elkövették ezt a nagy bünt egy rabbin, kinek nem volt más hibája, mint, hogy hosszabbak voltak a peieszei, mint a küldöttség többi rabbijainak. Egy szabolicsmegyei községnek a papja épen itt járt Pesten, és minthogy egynehányan felszólították, hogy használja fel az alkalmat és menjen ő is a küldöttséggel a miniszterhez, a rabbi pontosan meg is jelent hosszú fényes chalattal, fekete keztyüsen a kultuszminiszterium nagy várótermében. A deputáció megvizsgálta itt a rabbit és kijelentette, hogy vele nem megyen be a miniszterhez, inkább egészen elmarad. És a nyirvidéki rabbi künn is rekedt, pedig mivel sem különbözött száz más orthodox rabbitól, ki ép ugy viselkedik, ép olyan niveauján áll a miveltségnek mint ő; a miniszter elől azonban minden áron el kellett őt bujtatni és a szánalomraméltó embert a legnagyobb megszégyenítésnek kitenni. Csunya és mindenekfölött nem zsidó tett volt.

— **Uj zsidó iskola** megnyitásáraól értesitenek bennünket, még pedig oly vidékről, melyen az kétszeresen örvendetes. A giralti (Sárosmegye) izr. hitközség ugyanis nyilvános iskolát egyelőre két osztálylyal nyit. Beiratkozott 30 tanuló. Az iskolaszék elnöke: Dr. Weisz Jakab járásorvos; tanító: Zuckermann Jakab. Az iskola ünnepélyes megnyitása f. hó 14-én lesz.

— **Amadeo Aostai herceg,** az olasz király testvére, és volt spanyol királyról, kinek nemes gondolkodásmódjáról a multkor emlékeztünk meg, az olasz »Tribuna« a következő nemes vonást közli: A herceg esküvőjére tudósítóul Sacerdoti hitsorso-

sunkat küldötte ki, de mivel Alimondi bibornok sajátságos módon azon elhatározása mellett állhatatosan megmaradt, hogy a beszentelés alatt zsidó nem léphet be a kápolnába, Amadeo herceg azonnal meghagyta, hogy »tekintettel Sacerdoti urra a sajtó egyáltalán ne legyen képviselve.« Megemlíjük, hogy Sacerdoti Humbert király pártfogoltjai közé tartozik s ő kísérte a királyt legutóbbi utazása alkalmával Romagnában, hogy közvetlen tapasztalatai után írhasssa meg tudósításait.

— **Egy zsidó gróf halála.** Páduában egy kiváló bőkezű zsidó jótévő hunyt el hirtelen Corinaldo Augusto gróf személyében. A gróf, kit a nagyherceg emelt nemesi rangra, a hirneves Treves de Bonfili család közeli rokona volt. Végtisztességén Bosetti tábornok, a király praefectusa, számos senator és képviselő jelent meg. Halálos ágyán huszezer lirát hagyományozott a zsidó szegényeknek.

— **Az Alliance Israélite köréből.** Lehmann Leone, a központi választmány tagja, az elhunyt Kahn S. helyébe az Alliance Israélite vezértitkárává neveztetett ki. Helyette a pénzügyi osztály vezetője Kahn Ede lett.

— **Az örök jótévő.** Hirsch báró az Alliance Israélite részére ujlag 50,000 franc összeget adományozott.

— **Egy kis statisztika.** A berlini „Kriminalstatistik“ közli a németországi bűnösök számát vallás szerint. Ezen hivatalos adatok szerint az említett évben elítéltetett büntetett miatt 202,749 evangélikus, 140,755 katolikus és 3399 zsidó, vagyis számarányokban kifejezve 100 elítélt közül 57.4 evangélikus, 39.9 katolikus és 1 zsidó. Ezen számadatok mutatják, hogy aránylagosan is a zsidókra esett a legkevesebb büntetett.

A kopenhágai főrabbi, Wolff A. A. dr. tanár, ki 87 éves kora daczára még mindig végzi papi teendőit s szónoklatai által lelkesedésre gyújtja hallgatóit, e hó 8-án nagy ünnepélyességek és ovációk között ülte meg 60 éves papi jubileumát. A jubiléus nagy kegyben áll a dán királynál, ugy, hogy ugyszólván barátjául fogadta. A téli estéket nem egyszer töltötte az agg rabbinus társaságában.

— **Simon M.** Kereskedelmi tanácsosnak Königsbergben való elhunytáról és nemes szívére valló nagyszerű végrendeletéről már mult számunkban szólunk. Felemlítjük, hogy a városi bizottsági gyűlésen, melyen a végrendeleti végrehajtó levelét felolvasták, az elnök a következő meleg szavakban emlékezett meg a boldogultról: „Szívünk sugallatát követjük, hogy köszönetet mondjunk azért, hogy az elhunyt, ki életében oly sok könnyet száritott fel, a várost azon helyzetbe hozta, mely szerint a szegényeket ezután is bőségesen gyámolítani lehet. Az elhunyt örök emléket állított magának városunkban. Áldás emlékére!“

— **A bécsi szegény izr. tanulókat segítő egyesületnek** most megjelent s az 1887/88. tanévről szóló jelentéséből vesszük át a következő adatokat. Az egyesület 36

hallgatót segélyezett, a mennyiben azokat kollegiumi, szigorlati és felavatási díjakkal látta el. A kiadás 4316 frt és 47 krajczárra rugott, míg a tagsági díjaktól csak 1334 frt folyt be. A többi 3000 frtot az adományozásokból fedezték.

— **Stöcker**, udvari hitszónok a »Stadtmission« egylet vezetésétől visszalépett, mi által a nevezett egylet erős anti-semita színezetét elvesztette. Mint hirlik, a visszalépésre a német császári udvar részéről adták meg neki a figyelmeztetést.

— **Zadok Kahn**, a párisi grandrabbin Lavigerin, algeriai biboros érsek röpiratban foglalt azon vádja ellen, hogy az egyiptomi és maroccai rabszolgakereskedők 2 harmadrészben zsidókból áll, a lapokban erélyes nyilatkozatot tesz közé, melyben hivatalos adatok nyomán kimutatja, hogy a nevezett országokban majdnem az összes rabszolgakereskedők vagy arabok, vagy pedig portugáli, azaz római katolikus keresztények.

— **Tiszennyolczadszor** választoták meg Franciaországban Lisbonne szenator, hitsorsosunkat az Hérault de Portment nagytanácsa elnökének.

— **Brüll Ignác**, ismert zeneköltő »Das steinerne Herz« című új operán dolgozik. A szöveget Widmann Viktor készítette.

— **Franchetti junior**, az ismert olasz zeneszerző, kinek »Azrael« című operája csak a múlt télen keltett jogos feltűnést, »Zoroaster« című új operán dolgozik, mely újabb haladást jelöl a költő pályáján. Franchetti neje tudvalevőleg a bécsi Rotschild nővére.

— **A czeglédi zsidó jótékony nőegylet** Dr. Feldmann József, közszerzetnek örvendő rabbi nejét ünnepélyesen első tiszteletbeli tagjává választotta.

— **A Geffken pörhöz**. Geffken dr. ki Frigyes német tronörökös naplóját közzétette, megalapítója a klerikális és antisemita színezetű »Zeitfragen des christlichen Volkslebens« című folyóiratnak. Míg Rodenburg Gyula, a »Deutsche Rundschau« sokat emlegetett szerkesztője, kinek lapjában Geffken a naplót közzétette, zsidó, s tulajdonképeni neve Lévy Gyula. Tanítványa volt a nemrég elhunyt Haas, freudenthali rabbinak, ki sokszor büszkén hivatkozott hirneves tanítványára.

— **A zsidók Montevideóban**. Mily nagy tiszteletben részesülnek hitsorsosaink Montevideóban, kitűnik azon örvendetes tényből is, hogy a város ujonnan kinevezett rendőrfőnöke, ki a köztársasági elnök teljes bizalmát bírja, zsidó. Az orthodox katolikus körökben természetesen nem nagy örömmel fogadták e kinevezést, annál inkább, mert a köztársaság elnöke a Tüzföld kormányzójává szintén zsidót, Popper Miksát nevezte ki. Ő s testvére a mérnöki pályán nagy érdemeket szereztek maguknak kutatásaik által. Mindkettőt a francia földrajzi társulat disztagjává választotta. De más állami hivatalokban is látjuk a zsidókat. Így két magas parancsnoki állást is zsidók töltenek be. Délamerikára nézve, hol most a katolikusok fanatizmusa virágzik, mindenesetre érdekes tények.

— **Hosszu életű család**. Giralton f. hó 1-én meghalt Lusztig Johanna asszony 106 éves korában, halála előtti néhány napig mindig friss és egészséges volt. Férje 110 éves. Gyermeke 3 maradt hátra; a legidősebb 83 éves.

— **Az Európából Amerikába kivándorló zsidókról** a »Jew. Chron.« a következő statisztikai kimutatást közli: Az 1887 évben az egyesült segélyegylet pusztán New-Yorkban érkezett 25,788 zsidóról ad számot. Az első 5 bónapban az érkezettek száma átlag 2000 volt, mely júliusban 3000-re emelkedett. Nemzetiség szerint csak 50 volt angol, a többi csaknem mind orosz és osztrák, 1068 román, és 856 német. Közülök 7598 az ország belsejébe ment 18,197 pedig New-Yorkban maradt. A jótékonycélu egyesületek segélyezték a bevándorlókat amennyiben 3384 kérvényező közül 2141-nek a városban, 365-nek a városon kívül szereztek munkát; 301-nek pedig a kereskedelmi ismeretek elsajátítására nyújtott módot. Ezenkívül e jótékonycélu zsidó egyletek 2107 kivándorlót segítettek vissza Európába, s 3080 családnak nyújtottak pénzbeli istápolást. — A fent közölt számok természetesen csak a New-Yorki kikötőbe érkezett zsidó bevándorlókról szólnak, a többi kikötőkbe érkezettek száma a »Jew. Chron.« szerint szintén megközelíti a 30,000-et. Az idézett lap végül figyelmébe ajánlja a kivándorolni szándékozókknak, hogy senki se vándoroljon ki oly célból, hogy Amerikában meggazdagodjék, s aztán haza térjen. Ott künn is munkásnak, mérsékelt életűnek, takarékosnak kell lenni és mindenképp felelősen élni. A legtöbb csalódásnak oka az, hogy hirtelen akarnak a kivándorlók meggazdagodni.

— **Jubiláris ünnepély**. Halberstadtban Aron Hirsch und Sohn európai híres rézöntő cég fennállásának 25 ik évfordulóját ünnepelte meg, mely alkalomból az »Ober Barniner Kreisblatt« nagy elismeréssel konstatálja, hogy ez az iparág a nevezett cégnek igen sokat köszönhet és ékes szavakban adózik vezetőinek, kik sok munkásnak adnak kenyeret. Aztán leírja a fáklyás zenes tűzijátékos előestélyt, melyet a cég több száz munkása rendezett a cég ünnepelt vezetői tiszteletére, kik fényes bankettel köszönték meg a kedves kitüntetést.

— **Érdekes történetkét** mond el a »Hazezirah« egy Bokharából Jeruzsalembe bevándorolt zsidóról, Kandin Áronról. Kandin a bokharai emirnek azelőtt nagyon befolyásos embere volt, s pénzügyeit vezette. Néhány év múltán azonban kegyvesztetté lön, börtönbe vettetett, halálra ítélték, és fél milliónyi vagyonát elkobozták. A kegyvesztett azonban áttért az Islam hitre, miáltal a bokharai törvények értelmében megmenekült a hóhér bárdjától. Néhány óra rá az emir haragja is lelohadt és Kandin újra elvesztett hivatalába került; vagyonát azonban nem kapta vissza s a várost elhagynia nem volt szabad. Így élt családjával a mohamedán vallás szabványai szerint egészen az emir haláláig. Ez alatt 25 év telt el s az 5646 év kislev havában elhalt emir lelkiismeretfurdalása következtében halála előtt meghagyta fiának, hogy az uralma alatt elkobzott vagyont mindenkinek szolgáltatassa vissza. Az új emir követte atyja tanácsát és Kandin a körülbelül fél milliónyi vagyonából is visszaadott 34,000 frkot azonkívül hatályon kívül helyezte atyja intézkedését, melynél fogva Kandin nem hagyhatta el lakóhelyét. Kandin azután összeszedte sátorfáját és Jeruzsalembe vándorolt levezkleni a bünt, mit ősei vallása iránt 25 évi hűtlensége alatt elkövetett.

Szerkesztői üzenetek.

Pr. Bh—n. Hogyan, Önöknek Egressy Atala ur a főantiszemitéjük? Teremtő Isten, hiszen annak a „nemrég odaszármazott vad kurucz“-nak tulajdonképen — Mauskopf Naftali a neve! Hát Önök ezt nem tudták? Azt sem, hogy Egressy Atala urnak atyja, reb Szrulcse Jukev Leib Mauskopf, Sárosn egye egyik faluja összes (14) zsidóinak még most is becsületes Sóchet ubodék v'koré-já?

Dr. —p—d urnak, —nben. Nem új ez sem a nap alatt. Már a spanyol zsidó troubadour zengte:

Denar (דנר) kóczér,
Denar bóczér,
Denar matir,
Denar ószér;
Denar máamid,
Párnesz bór,
Ál háczibór.

Az iratokat rendelkezési helyökre juttattuk. Dr. P. értesíteni fogja a történetekről. — A mi a munkát illeti, a kérdéses rabbit is lelkesedéssel töltötte el és azt véli, hogy mindenesetre érdemes, sőt kötelessége, hogy vele a nyilvánosság elé lépjen. — A kis deák jelesen tanul; hetenként el-ellátogat hozzánk, bemutatandó ujonnan szerzett ismereteit; tultesz biz ő kicsisége sok érett társán is. Üdvözlét!

Dr. Sz. P. urnak, Budapest. Homo, kinek tollából nem egy gyönyörű cikket voltunk szerencsések közölni, mindenesetre Dr., de nem Dr. Homo. Multheti számunkban megjelent, a fővárosi zsidó képviselőkről szóló cikk megírója a Dr. Homo aláírás csak azért választotta, mert Dr. Anthropol cikkére reflektált. Dr. Pollak Illésről különben is tudja a hírlapírói világ, hogy Homo-t és nem Dr. Homo-t szokott aláírni.

Hajdu-Nánás. Hisz ezek csokolni való állapotok! Minek megkérdezni a községet — okoskodik a hatalmas róshakóhol — beleegyez-e a hogy a Reich Ignác által küldött, a miniszter elé terjesztendő petítiót az ő nevében aláírjam-e vagy sem? Én beleegyezek, és minthogy a község én vagyok, ergo a község is beleegyezik, ergo aláírja a község is. A miniszter azonban aligha veszi oly kedélyesen a dolgot. A petíció, mely mellé nincsen mellékelve azon ülés jegyzőkönyve, melyben a község a kérvényt tárgyalta és magáévá tette egyszerűen tekintetbe nem jő. Ezek a boldog ázsiai állapotok különben, a világért sem állíthatjuk, hogy valami nagy dicsőségére válnak községüknek; sőt ellenkezőleg. — Minden községnek tudvalevőleg olyan róshakóholja van, a minőt érdemel.

P. B. urnak Budapest. Mahler Gusztáv, a m. kir. opera lipsceből idehozott új igazgatója igenis zsidó.

Ry. Bt. A vadaknak is van „schonzeit“-juk. Ne zavarjuk hát örömmükben; tudja, a talmud is arra tanít: „B'sáasz chedvoh, chedvoh.“

Tárgyhalmozás következtében a mai számból kimaradt folyó regényünk és a „Zsidó naptár“ ezimű cikk folytatása.

Pályázat.

A besztercei orth. izr. hitközségben egy jó előimádkozó állása, kinek egyúttal sóchet ubodék, koré és-móhélnak is kell lennie, töltendő be. Évi fizetés (400) **négyszáz forint, a sechita fele és a szokásos járulékok.**

Jó nevű orth. rabbiktól nyert képesítésekkel (kaboló) ellátott alkalmas pályázók, szükséges bizonyítványaik beküldésével sziveskedjenek **f. évi november hó 15-éig** az alulírt előjáróhoz fordulni. A versenyelődásra csak a meghívottak bocsájthatnak és csak az alkalmazást nyerő költségei térítettnek meg.

Besztercze (Erdély) szeptember 18.

Blumenfeld Izsák

hitk. elnök.

Ifj. Nagel Otto

könyvkereskedése

Budapesten, Múzeum-körút,

a nemzeti színház bérházában.

Bevezetésre ajánlatos népiskolai tankönyvek:

Módszeres tornatanítás. I. Népiskolai tornagyakorlatok, irták Horváth F. és Juhász Gy. Ára —40

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben ára —20

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben ára —20

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben ára —20

A földrajz tanulását e könyvecske a gyermeknek nagyon megkönnyíti, mivel minden fölöslegest mellőzve, rövid velős szavakkal és hiánytalanul a szükséges ismeretet nyújtja.

Magyarország története párhuzamosan **alkormányunk vázlatával** és a főbb világesemények függelékével az újabb miniszteri tanterv alapján, írta Barna J. főv. tanító. Negyedik kiadás. Kemény kötésben ára —30

Népiskolai számtan I. rész, a népiskolák II. osztálya számára, irták Virág [Schön] József és Walter K., kemény kötésben ára —15

Népiskolai számtan II. rész, a népiskolák III. osztálya számára, irták Virág [Schön] József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —20

Népiskolai számtan VI. rész, a népiskolák V. és VI. osztálya számára, irták Virág [Schön] József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —40

E könyvecske osztályról osztályra vezeti a gyermeket az elemi számtan ismeretetésébe a vidéki gyermek látköréből vett gyakorlati példákat alkalmazva, miért is e könyv vidéki iskolában különös helyén van.

Az egyenletek megfejtése népszerű modorban írta Schwarz M. állami tanító, a népiskolák V., VI. osztályai és polgári iskolák számára ára —40

E könyv jövedelméből az országos tanítók árvaháza javára minden elkelt példány után tíz-tíz krajczár szerző részéről fordítottatni fog.

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., I. rész. Kemény kötésben ára —30

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., II. rész. Kemény kötésben ára —25

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., III. rész. Kemény kötésben ára —35

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., IV. rész. Kemény kötésben ára —35

Minden bárhol kiadott vagy hirdetett könyv nálam és a legelőnyösebb árszámítás mellett kapható. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Német nyelven:

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, I. Theil für die unteren Jahrgänge der Volksschule. Második kiadás. Kemény kötésben ára —30

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, II. Theil für die oberen Jahrgänge der Volksschule. Kemény kötésben ára —30